

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE YULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

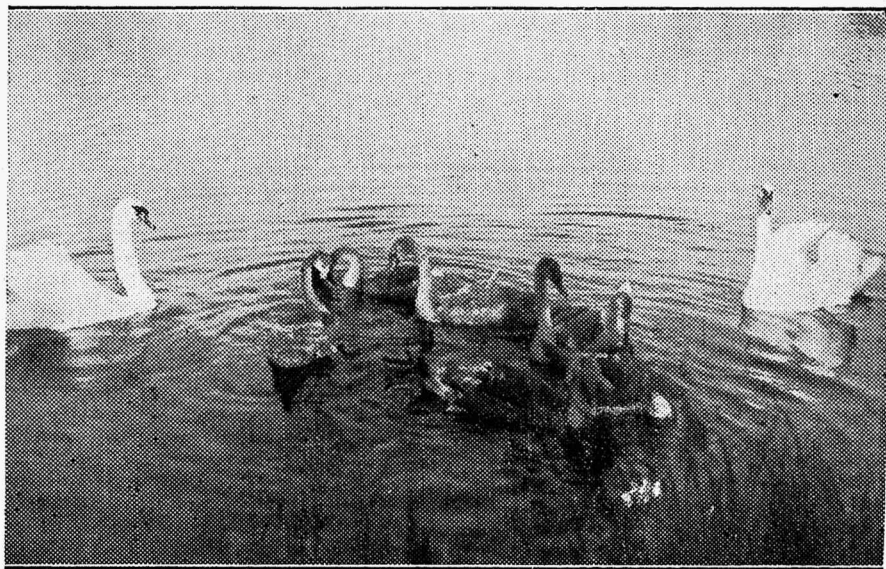
1936

IV aastakäik

Toimetaja mag. agr. End. VINT. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja tallitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolnastas.

Nr. 8

August

Jämeda luikede perekonnarõõm.

Maanoorte töövõimalusi.

Maanoorte organisatsioonide möödunud aasta tegevuse kokkuvõtte pakub mõndagi huvitavat. Eelkõige pälvib tähelepanu ringide üllatavalt juurekasv. Kui möödunud aastal oli Põllutöökojas registreeritud 167 maanoorteringi, siis aasta jooksul on kasvanud ringide arv enam kui saja ringi võrra. Ringide arvult on esikohal meie maaalaliselt suurimaid maakondi — Tartumaa 48 ringiga, kuna viimasel kohal on Valgamaa — 6 ringiga. On omajagu huvitav, et ka kuulus Mulgimaa — meie põllumajandusliku arengu häll — ei või kiidelda maanoorte organisatsioonide rohke arvuga. Viljandimaa oma 14 maanoorte ringiga ületab ringide arvult vaid Petserimaa (Petserimaal — 10 maanoorte ringi) ja Valgamaa, jäädes enam kui kolmekordselt maha Saaremaast (Saaremaal — 46 maanoorte ringi), millist maakonda meie laiemas üldsuses tavaliselt on võetud „mahajäänud nurgana“.

Uutes asutatud maanoorte ringides moodustavad suure osa koolide juures ellukutsutud maanoorteringid, kus ringivanematena teotsevad koolijuhatajad. Põllutöökoja ülemaalse Maanoorte Ühenduse poolt registreeritud ringidest on 20 prots. algkoolide juures teotsevad maanoorteringe. Et maanoorteringide edasiviivale tegevusele on kaasalõõnud meie elukutselised noorsoo kasvatajad — on kõlgti teretulnud nähtus, sest õpetajate pedagoogilised teadmised ja kogemused võivad tuua palju kasu noorteringide tegelikkusele suunatud ja kohati ka ühekülgssusse kalduvale tööle.

Maanoorteringide möödunud aasta tegevuses väärrib allakriipsutamist, et olemasolevate võimaluste piires on koondatud tegevuse pearõhk kodutalus võistluspõhimõttel teostatavale tööettevõttele — nii mitmesuguste kõõgiviljade ja põllukultuuride võistluskasvatusele kui ka loomakasvatuse aladele. Ülemaaliselt ulatub ringide liikmete poolt taimekultuuride alla võetud pindala 81,56 hektaarile, sellest kõõgiviljade all — 20,25 ha ja põlluviljade all — 36,98 ha. Loomakasvatuse tööettevõttels oli peatähelepanu koondatud kanakasvatusele (ringi liikmeil oli ülemaaliselt 3014 kodulindu). Mitmesuguste väetus- ja sordivõrdluskatsete teostamisele olid rakendunud 997 ringi liiget. Peale selle korraldati ringide poolt ka kodukorralduse võistlusi. Toodust nähtub, et meie maanoorte ringid ilmutasid tegeliku töö aladel võrdlemisi hoogsat tegevust.

Võrreldes meie maanoorteringide tegevust Soome sellekohaste maanoorte organisatsioonide tegevusega, torkavad üldjoonelise ühtesattuvuse kõrval silma ka mõningad erinevused. Nagu s. a. „Maanoored“ nr. 6 toodud kokkuvõtlikult ülevaatest Soome maanoorte organisatsioonide tegevuse kohta nähtub, oli Soome 40.000 maanoorel kodutalus võistluspõhimõttel harida 807 hektari mitmesuguseid taimekultuure. Loomakasvatuse aladest oli esikohal kanakasvatus (ringiliikmeil oli kogusummas 16.042 kana), sellele järgnesid teised väikelooma- ja noorloomakasvatusharud. Suvistest tööaladest osutatakse Soomes kasvavat tähelepanu viljapuude ja marjapõõsaste korrashoiu võistlustele. 1935. a. hoolitsesid organiseeritud maanoored võistluspõhimõttel 4685 õunapuud, 2759 mustasõstra, 2892 punasõstra, 1802 karusmarja ja 1923 vaarika põõsa eest, peale selle — vähemarvuliselt esitatud teised viljapuud- ja marjapõõsaste liigid.

Rohket tähelepanu on Soomes pööratud ka õppereiside ja mitmesuguste oskustöö võistluste korraldamisele (1935. a. korraldasid ringid 638 õppereisi ja 275 ulatuslikumat töõde näitust ja oskustöö võistlust).

Võrreldes Soome maanoorte ringide suvist tegevust meie noorteringide vastava tegevusega — ei saa väita, et üksiku ringi liikme tegevus Soomes oleks teatud alal silmatorkavalt ulatuslikum kui meil. Kõrvutades ülaltoodud andmeid nil taimekasvatuse- kui loomakasvatusalade suhtes meie vastavate alade andmetega — ei erine üksikute ringiliikmete keskmine tööulatus ei maaala suuruselt ega väkeloomade arvult mitte palju meie ringiliikmete omast. Mille poolest aga Soome noorteringide suvine tegevus meie oludest rohkem erineb — on see, et Soome noorte suvised tööalad ja ühisettevõtted on mitmekesisemad ja töötulemused üksiku ringi liikme kohta suuremad kui meil. Soomes pööravad organiseeritud maanoored võrdlemisi suurt tähelepanu aia korrashoiu võistlustele, meil see ala on

aga seni väheviljeldud uudisalak. Soomes korraldatakse rohkearvuliselt kava-kindlaid õppereise ja mitmekesiseid oskustöövõistlusi — meil teostatakse neid ühisettevõtteid tunduvalt vähem ja jhuslikumalt. On tähelepanuväärivad ka Soome noorte töötulemused. Ühe aari kohta on saadud Soomes puhast saaki *) 79 Smk. ehk meie rahas ümmarguselt kuus krooni 32 senti.

Tuues esile need andmed, tuleb aga võtta teatavaks, et Soome maanoorte suvise tegevuse suurem mitmekesisus ja suuremad töötulemused pole mitte seletatavad sealsete noorte suuremate töövõimete ja parema organisatsiooniga, vaid on peamiselt seletatavad Soome maanoorte suuremate rahaliste võimalustega. On tõsiasi, et Soomes kulutatakse nii vastavate asutuste kui seltskonna poolt tunduvalt rohkem maanoorte liikumise edendamiseks, kui seda seni on tehtud meil, ja see asjaolu ongi peamiseks põhjuseks, mis võimaldab seal paremini sisustada maanoorte tegevust. Möödunud aastal kulutati Soomes riigi, omavalitsuste ja kohalikkude organisatsioonide poolt maanoortele 3,3 milj. soomemarka (meie rahas ümmarguselt 26 ja pool miljonit senti). Meil õnnestus Põllutöökojal aga alles möödunud aasta teisel poolel maanoorte alal tööle rakendada ühte isikut täistööjõuga ja kahte osalise tööjõuga. Nüüd on aga jälle mõlemad osalise tööjõuga maanoorte ringide tegevusele rakendunud tööhõud taandunud sellelt alalt. Alles käesoleval aastal jäi teostamata maanoorte eriteadja poolt kavatsatud ülemaaline maasika võistluskasvatus, kuna ei leitud vastavaid summasid. Meie olude kurblooluseks on see, et keskmiselt tuleb ühe maanoorte ringi kohta tulusid kr. 6.30 — liikmemaksudest ja kr. 8.70 mitmesugustest ettevõtetest ja toetustest. On arusaadav, et selliste rahaliste võimaluste juures ei saa teha võimatut võimalikuks. Siin tuleb isegi imestada, et meie organiseeritud maanoored on selliste piiratud aineliste võimaluste juures saavutanud nii suuri töötagajärgi. On teostatud oma piskust tööde näitusi ja oskustööde võistlusi, on korraldatud isegi ulatuslikumaid õppereise ja löödud hoogsalt kaasa üleriiklikele algatustele, sest kuigi on puudunud ainelised võimalused — on seda rohkem jätkunud nooruslikku usku oma kordasaatmisvõimesse

Võidakas väita, et hea tahtmise juures saavad noored üle kõigist raskustest ja kaks töökätt ning nooruse energia on abinõud, mille kasutamisel kaotab oma tähtsuse raha kui ainealine vahend. Kuid tõsiasjade loogika kõneleb teist keelt. Tõsiasjade loogika tõendab kägagakatsutavas selguses, et noored 13—20 eluaastate vahemikus pole meie keskmise talu oludes ei oma rahakoti ega oma vaba aja peremehed. Karjuv töökäte puudus maal seob ka tänapäeva murdeaalisel noorel käed ja jalad hooaja tööde külge. Peab jätkuma palju eneseohverdumist ja rühmavat tööindu, kui igapäevaste talutööde kõrval saab mõni tund pühapäevast või lõunavaheajast kulutada noore tööettevõttele. Ja peab jätkuma palju ennastalgavat püsivust taskuraha kogumisel, et hankida hädavajalised sendid kevadiseks seemneostuks või lihtsamate töövahendite muretsemiseks, mis möödapääsmatud noorte ringis ettenähtud tööettevõtte teostamiseks. Ja teinekord tuleb noortel isegi oma kõhnakese tasku arvel teostada sõit kihelkondlikule noortetööde näitusele või riigi teises ääres peetavale maanoorte kongressile, või toimetada oma töösaavutused palgatud veoautol maakondlikule põllumajandusnäitusele. On ebaloomulik praegune olukord, kus organiseeritud maanoored isegi väetuskatseid saavad teostada vaid välismaa äriesindajate armust.

Töö maanoorteritingides on tarvilik selleks, et tulevased peremehed ja perenaised omandaksid parema tööoskuse, kui omasid nende vanemad. Töö maanoorteritingides on tarvilik selleks, et noortest kasvaks teo- ja mõtlemisvõimelisemad inimesed, riigi- ja rahvusteadliikumad kodanikud, kui oleme seda meie — kaasaegsed. Töö maanoorteritingides on vajaline selleks, et noortest kasvaks isiksused, kes on alati suutelised välja astuma oma kodaniku- ja eesti rahvuseliikme õiguste eest, oma perekonna, oma riigi ja rahvuse olemasolu eest. Ja et maanoorte ringides teostatav kasvatus töö kannaks vilja — ei jää teist teed, kui vastavad asutused ja seltskond peaks noortele rohkem ainelist abi võimaldama, kui seda on võimaldatud seni.

J. Viidang.

*) Puhtsaak — ülejääk, mis näitab ettevõtte tasuvust, kui kogusaagist on maha arvatud kõik kulutused (ka töökulud).

Üle kodumäe.

Üle kodumäe kumera kupli
suveöö sumestav valu.
Toomingad valvavad tahu,
üle ussaa vaatavad kopli.

Aian õunapuud punasest lõngast
ketravad magusaid palle.
Vaatavad armuga põlle
nurmed visaten rohelist rõngast.

Oja leppade jalgu nüiid peseb
kivile kivi päält asten.
Odrapäi mahedan kasten
kaera pehmete sarviga puseb.

Maja vajunud rõõmsasse unne.
Muru pääl magavad rohun
isegi haldijad rahun.
Silmik seinakell ükski teeb tunne.

Henrik Visnapuu.

Maanoorteringid möödunud aastal.

Möödunud aastal oli Põllutöökojal, kui maanoorte organisatsioonide kesk- kohal, võimalus maanoorte organisat- sioonidele rohkem tähelepanu pühen- dada kui varemalt. Aasta teisel poolel rakendati tööle üks isik täistöö- jõuga ja kaks — osalise tööjõuga, et arendada maanoorteringide tööd ja te- gevust süsteemikindlalt.

Maanoorte liikumise üldtähiste püs- titamiseks ja tegevuse sihtjoonte aren- damiseks peeti teine üleriiklikk maa- noorte kongress 17. ja 18. augustil 1935 Vahi põllutöökoolis, millest võt- sid osa Põllutöökoja juures registreer- itud 90-ne maanoorte organisatsiooni esindajad. Selle kongressi seisukohad leidsid heakskiitmist maanoorte orga- nisatsioonide keskkomitee koosolekul 8. jaan. 1936. Neil koosolekul heaks- kiidetud põhimõtetel ongi sekretariaadi poolt arendatud maanoorte organisat- sioonide tööd ja tegevust.

Maanoortejuhtide nõupidamised ja kursused.

Teadlikumate juhtide ettevalmista- miseks korraldati süsteemikindlalt üle riigi maanoortejuhtide nõupidamisi ja kursusi.

Enamus maanoortejuhtide nõupida- mistest ja kursustest olid ühepäevali- sed, millest olid kohustatud osa võtma kursuse piirkonnas asuvate maanoor- teringide ja maatulundusklubide esi- najad, algkoolide juhatajad, agaramad kutsekoolide lõpetajad ja kontrollassis- tendid. Kursusi peeti maatulundus- konsulentide tööpiirkondade kaupa, kokku 57 kohas. Kursustest võttis

osa keskmiselt 15—20 esindajat, kokku 1270 isikut. Õpetajaskond suhtus maanoorte töösse üldiselt hästi välja arvatud osa Tartu- ja Võrumaad, kus kohati ei ilmunud ühtegi õpetajat koos- olekule.

Piirkondades, kus oli maanoorte- ringide töö enam arenenud ja välja jõutud juba esialgselt organiseerimise astmest, korraldati maakondliikude maanoortelihenduste poolt kolmepäeva- lisi kursusi, milledest üks oli Pärnu- maal ja viis Saaremaal, Neist võtsid osa ümbruskonna maanoorte organisat- sioonide juhtivad liikmed, kokku 318 isikut.

Organisatsioonide arv ja liikmeskond.

Maanoorte organisatsioonide töö sisulisel selgitusel ja uute juhtide leid- misel tõusis Põllutöökojas registreeri- tud maanoorte organisatsioonide arv aasta jooksul (1. aprilliks) 167-lt 276-le, kasvades seega ligi kahekord- seks. Maakondades on organisatsioo- ne: Harjumaal — 28, Järvamaal — 20, Virumaal — 39, Läänemaal — 21, Saa- remaal — 46, Pärnumaal — 20, Vil- jandimaal — 14, Tartumaal — 48, Valgamaal — 6, Võrumaal — 29 ja Põlserimaal — 10.

Maakondades, kus maanoorte lii- kumine enam levinud, on tekkinud maakondliikud ja väiksema piirkonna- lised maanoorte ühendused, millest vanem on Saaremaa ühendus, kes pühitses tänavu viiendat aastapäeva.

Kui varem tekkisid maanoorte orga- nisatsioonid peamiselt iseseisvatena, siis viimastel aastatel on arenenud

nende tegevus teiste organisatsioonide juures noorte osakondadena ja koolide juures, kujunedes vajalikuks vahelüliks teiste noorsoo organisatsioonide ja seltskondliku isetegevuse süsteemis, haarates oma liikmeiks peamiselt 13—20-aasta vanused noored. Põllutöökajast registreeritud maanoorte organisatsioonidest on iseseisvaid 34%, koolide juures 20%, põllumeeste seitside juures 15%, ÜENÜ juures 12%, haridusseltside juures 9%, maanaiste seitside juures 6% ja teiste organisatsioonide juures tegutsevad 4%. Viimasel ajal on eriti tõusnud koolide juures tegutsevate maanoorteringide arv.

Keskmine liikmete arv organisatsioonin on 30, enamikus 25, suurim 105. Liikmeskonnast on meesliikmeid vähese ülekaaluga. Vanuselises koosseisus ilmneb liikmete keskmise vanuse tunduvalt vähenemine, langedes 17 aastale, peamiselt seetõttu, et uute ringide etteotsa asuvad ringivanemana algkoolide õpetajad, tuues noored kohe kooli lõpetamise järele või algkooli viimasest klassist ringi liikmeks.

Organisatsioonide tegevusest.

Üksikliikmete tegevuses organisatsioonide kaudu toimus üleriikliku võistluse „tsiilisalpeetriga väetamisel suurema kapsapea kasvatamine.“ Võistlusest võttis osa 416 üksikliiget. Eeskohale tuli Kodijärve Noorte Maatulundusklubi liige J. Kukk, kelle kapsapea kaalus 13,3 kg. Väljaantud viieteistkümnest auhinnast võitis kõige rohkem auhindu Seliste Noorte Põllumajandusklubi — Pärnumaal.

Teistest võistlustest toimus maakonna ulatuses Läänemaal algkooli viimaseklassi õpilaste seas köögiviljakasvatuse võistlus. Hästi õnnestusid ka köögiviljakasvatuse võistlused Pärnumaal, Saarde ümbruskonnas.

Teised võistlused leidsid rakendust kas oma ringi piirides või maatulunduskonsulendi tegevuse piirkonnas, kusjuures oskusvõistluste tulemused väljendusid maakondliikudel ja teistel laiemapiirilistel maanoortepäevadel, misjuuresid korraldati 16 kohas.

Maanoorte organisatsioonidelt kogutud andmed näitavad, et maanoorte tegevus on olnud küllalt edukas. Suvine töö on arenenud kodutaluse võistluspõhimõttel läbi viidavates töötetvõtetes ja talvel enesearenduse töö ühiselt kooskäies ringi koosolekutel.

Ringiliikmete käes võistluse all haritav pindala oli 81,56 ha, sellest köögiviljade all 20,25 ha, põlluviljade all 36,98 ha ning ülejäänud osa niidu, karjamaa ja teiste kultuuride all.

Loomakasvatuse töötetvõtteis oli liikmel: kodulinde 3014 (peamiselt kanad), kodujäneseid 105, mesipersid 480, sigu 81 ja veiseid 96.

Katseid korraldasid 987 liiget. Katseid olid enamikus väetuskatsed lubisalpeetriga, kuid korraldati ka sordivõrdluse ja teisi katseid. Paljud ringid korraldasid erilisi kodukorraldusi ja kaunistuse võistlusi.

Eriolist tähelepanu pühendati noorte koduste ülesannete ja tööde kontrollile, mida paljudes maakondades tehaakse nii, et ringivanem ja hindaja kontrollivad liikmete tööd ja hiljem teostatakse ringiliikmetega õppereisid paremini ülesandeid täitnud ringiliikme juurde. Ka õppereisilased ringiliikmed otustavad ja hääletavad parema liikme leidmiseks. Õppereise korraldati 76 korda.

Talvine tegevus arenes enesearenduse töös, osavõtus koosolekuist, õpperingidest ja kursustest. Tegevuse arendamiseks korraldasid ringid keskmiselt: 8,5 juhatuset, 5 üld- ja 5 muud koosolekut. Tegutses ka meelelahutuse, spordi, mängu, laulu ja rahvatantsude alal.

Paljudes ringides on vastuvõetud otsused, et liikmed, kes puuduvad pooltest ringi koosolekust vabandavate põhjusteta, need heidetakse ringist välja. Tagajärjed on olnud head ja selle distsipliini tõttu on neisse maanoorteringidesse kooandunud arulult aktiivsed ja töötahtlised noored.

Teadmiste täiendamiseks on tegutsenud 59 õpiringi, korraldatud 121 mitmesugust kursust, peetud 47 aktust, 48 erisihulist õhutuspäeva ja 125 pidu ning koosviibimist. Ringide raamatukogudes on umbes 7000 köidet raamatuid ja 34 organisatsioonil on oma kroonikad ja ajakirjad.

Raskusi on ringidel majandusalal, kuna tuludeks on peamiselt liikmemaksud, keskmiselt kr. 6.30 ja mitmesugused toetused kr. 8.70 ringi kohta. Kuid majanduslik raskus pole siiski suutnud takistada ringide tegutsemist. On leitud noorte agaralt tegutsemisel siiski võimalusi kevadel ühiselt seemnete tellimiseks ja pisikesi

kohalikke toetusi auhindade muretsemiseks.

Ringide tegevuse korraldamiseks koostati keskkoha poolt: 1) maanooringide kodukord, 2) kodujaneste kasvatusetööjuhised (II tr.), 3) mesilaskasvatuse tööjuhised (II tr.), 4) taimakasvatuse tööttevõtte arvestusvihk, 5) väetiskatsete juhtnöörid, 6) köögiviljakasvatuse tööjuhised, 7) maanooringide tööst ja tegevusest ja 8) maanooringide liikmekaardid.

Erilist tähelepanu äratavad aruandeaastal uute ringide tekkimine, milleks

vanemate ringide mõju pole väikene oma töötulemuste näitamisel. Maanooringid on oma tööga ellu rakenetanud hulga vajalikke põhimõtteid, teadmisi ja tehnilisi võtteid ümbruskonna põllumeestele, kus need seni clid tundmata.

Kõikides kohtades, kus ringid on juba aasta tegutsenud, seal on noored ka oma tööga näidanud, et maanooringe liikumine, kuigi kõige noorem nooringe liikumine, on meil kõige vajalisem nooringeliikumise vorm ja tegevusala maal, mille arenemist senisest rohkem tuleb soodustada. **End. Vint.**

Tomat — meie vitamiinirikkam aedvil.

Tomat, porgand ja pinat on väärtuslikumaid aedvilju. Nad ei tõuse teiste hulgast esile mitte oma üldise toitvuse, vaid just rohke vitamiinide- ja mineraalainete sisaldavuse poolest. Kui inglased ütlevad, et üks õun päevas hoiab arsti majast eemale (mõeldes sellega vitamiinide tervendavat mõju), siis võime julgesti sama öelda ka tomati kohta.

Võime ainult rõõmustada nähte üle, et nüüd juba peaaegu igas aias vähemal või suuremal hulgal kasvatatakse tomateid ja tomat seega ka tee on rajanud igal pere lauale.

Kuna tomat maitsev ja ka väärtuslikum on otse värskena tarvitades, siis on sügis kõige suurem tomati tarvitamise hooaeg. Püüame siis perel pakkuda seda tervislikku aedvilja võimalikult rohkesti ja mitmekesisel kujul.

Tomat sobib meie söögilauale küll igal söögil ajal. Ühte viisi maitsev on ta hommiku- ja õhtusöökidel võileiva juures kui ka lõunalauas liha- või aedviljatoitude kõrval. Kes tomati söömisega harjunud, need ei lepi aga ainult sellega, mis söögiaegadel saab, vaid söövad seda ka tervelt niisama kui õuna, tšendades, et tomat õunast veel maitsevamgi on. Kes aga tomati maitsega harjunud pole, sellel on kõige soovitatavam seda alul teiste toitude lisandina — salatina või suppidel ehk kastetel hulgas tarvitama hakata ehk süüa soola või suhkrut peale raputades.

Tomatit on kasulik võimalikult rohkem toorena tarvitada, kuna siis saame

tema väärtust kõige paremini kasutada. Väga maitsev on tomat aga ka suppidel, ja kastetel lisandina, samuti ka vormidel hulgas ja isegi praetuna või küpsetatuna.

Allpool mõned juhised tomati toiduks tarvitamiseks. Salatiks ja võileiva juurde andes — asetada tomat viiludena kaussi ehk vaagnale, ja anda lauale ilma mingisuguse maitseaine lisamata ehk soovikorral — veidi soola peale raputada.

Salat II. Tomati viilud kaussi asetada, peale raputada veidi peenendatud pipart, soola ja suhkrut, üle valada lahjendatud äädikaga.

Kuna tervislikult pole soovitatav igasuguste maitseainete rohke tarvitamine, vaid toidule tuleks jätta tema loomulik maitse, on parem enam esimest viisi tarvitada.

Tomati ja kurgi salat. Tomati ja kurgi viilud kordamööda kaussi asetada, üle valada marjamahlaga (sõstra, rabarberi jne.), või äädikasuhkru leemega. Ülevalamiseks võib ka hapukoort tarvitada, lisades sellele enim vähe soola, suhkrut, äädikat, pipart. Peale raputada hakitud peterelli või tillilehti.

Tomati ja sibula salat. Valmistada samuti kui eelmine, ainult tomati viilude vahele panna sibula viilud ehk hakitud sibulat.

Tomati ja kartuli salat. Keedetud ja kooritud kartulid ja tomatid viiludeks lõigata, salati kaussi asetada (1 lt kartulitele umbes 4—5 toma-

Traktor.

Nagu lennuki propeller
pilveden ja päiksen pörub,
müriseb kui kange kõu —
traktor läheb üles mäkke.
Kõigub vundament ja keller,
üksisilmi vahib õu,
mis see nõnda hundab, jörab,
taga sahk ja terasäke.

Söödi nagu laua käänab
pahrurpidi ainsa veoga,
rasked rattad mulla seen.
Ja kui lendur hoiab rooli
teraskeret kergelt käänab
õpetatud põllumees
ainsa pruuniks põlend peoga,
nagu veeretaks ta pooli.

Kohedasse käärint vakku
tipib traktor seemne ritt
põllumehe lennuk see,
sabaga lööb kinni vaod.
Põgeneb kui lendaks pakku
üle põllupeenna, tee.
Silub ise jäljed ratta,
taeva taha ära kaob

Henrik Visnapuu.

tit). Hapukoor maitseda äädika, suhru, sinepi, soola ja pipraga ja segada ettevaatlikult lõikude hulka. Peale raputada hakitud peterselli ehk tilli lehti.

Täidetud tomatid. Tomatite kaaned pealt lõigata, sisu väljaõnnestada. Täiteks segada väikeseid liha tükkikesi (külm praad), õuna tükke, tomatite sisu, soovikorral hulka hakkida ka keedetud muna, maitseda soola ja pipraga, täita tomatitesse, kaaned peale asetada. Vaagnale pannes igale tomatile alla panna kurgi viil ja ilustada salati lehtedega. Tarvitada õhtusöögiks. Samuti võime tomatid täita mitmesuguste aedvilja salatitega, näit.: kartuli salat, herne salat jne.

Tomati supp. Kartuli lõike,

vett, soola, sibulat, vähe sellerit, võid ehk rasva, jahu, tomateid ja koort.

Kartuli lõigud soolavees ühes sibula ja selleriga pehmeks keeta, hulka segada või ehk rasvaga praetud jahu, lasta vähe aega keeda, siis juurde lisada tomati tükkikesi ehk läbi sõela pressitud tomatid, lauale andes lisada koort.

Tomati ja muna vorm. 3—4 tomatit, 1 klaas piima, 2 muna, 1 spl. jahu, soola, pipart, riivitud juustu.

Tomati lõigud määritud vormi laduda. Munad lahti kloppida, lisada piim, jahu ja maitseained, valada tomatitele peale, küpsetada ahjus. Süüa keedetud kartulitega

Maret Rava.

Kuidas võidelda aias umbrohu vastu.

Kõlblimise teel umbrohu hävitamine on kõige mõjuvam.

Aias umbrohu vastu võitlemine muutub igas talus suvetööhooajal raskemaks tööküsimuseks. Mõnelpool nähakse tõsiselt palju vaeva, kuid teisel jälle ei tehta midagi, et umbrohu levikut takistada. Üldiselt taluajalad kannatavad kõik tugevasti umbrohu võimutsemise all. See nii ei tohi kesta! On ometigi võtteid, mille abil saab hoopis kerge vaevaga aia umbrohust puhta

hoida. Umbrohu hävitamiseks on tarvis pisut rohkem hoolsust ja teadlikkust. Nimelt peab teadma põhimõtet, et mitmekordselt kergem on umbrohu arenemist ja kasvu takistada, kui kasvanud umbrohtu hävitada kitskõlmise teel. See põhimõte on teostatud, kui aias sagedasti kultuurid läbi kõblime.

Ei tule oodata, kuni umbrohi on tihedalt maa katnud, suureks kasvanud.

Paras aeg on umbrohu hävitamisele asuda, kui neist alles üksikud on tärkanud, kuna suurem osa on tärkamisel. Nii tuleb suve jooksul kõblida aeda äranägemise järgi pidevalt 2- kuni 3-nädalaliste vahedega. Umbrohust vaba mulda on kerge kõblida — ja see töö läheb ruttu. Kui laseme aga umbrohu suureks kasvada, siis muutub selle kõblimine raskeks ja lõpuks päris võimatuks. Nii saab paratamatuks umbrohu käsitsi kitkumine. Viimane nähe esineb väga sageli taluaedades, kuid see peab kaduma. Käsitsi kitkudes ei suudeta kunagi kõiki aia-kultuure umbrohust puhtad hoida. See töö on väga tülikas ja palju aega nõudev. Kitkumine ei meeldi kellelegi, kuna see töö nõuab küürutamist ja rikub käsi. Kõblimise töö edeneb aga hästi, püsti seistes. Miks peame siis küürutama ja kraapima küüntega, kui ometigi paremaid võimalusi on. On vaid üksikud aiaviljad (nagu maasika ja kurgi peenrad), mida pole võimalik igal kasvujärgul umbrohust puhtad hoida kõblimise teel. Kuid neid kultuure on taluaedades vähe.

Et kõblimine oleks soodustatud, selleks tuleb püüda iga aiavili külvata või istutada ikka ritta.

Kuidas mõjub kõblimise ja kitkumise teel umbrohu hävitamine aiavilja saagile.

Täpseid, arvulisi andmeid pole kasutada, kuid kindel on see, et kõblimise teel umbrohtu hävitades, on maatükil kultuuride saagid suuremad kui käsitsi kitkudes. See on põhjendatav järgmistest asjaoludest: 1) Kitkumisel on umbrohi juba suureks kasvanud ja oma kudede ülesehitamiseks palju toitained mullast tarvitanud. Umbrohu puudumisel oleksid kultuurtaimed seda jagu toitu omale rohkem saanud ja jõudsamini kasvanud. 2) Umbrohi oma lõpsakate lehtedega aurab palju niiskust

mullast välja, mis kultuurtaimedel jääb kasutamata. Kõblides saab umbrohi hävitatud, seega on auramine mullast väiksem ja kultuurtaimed võivad tugevamini põuale vastu panna. 3) Umbrohi varjab päikese valgust. Mullale ja kultuurtaimile on aga päikese valgus tarvilik. Kõblimise teel saab umbrohi alaliselt hävitatud, seega kultuurtaimed kasvavad täies vaiguses. 4) Umbrohtunud maa paatub, muutub tuimaks, millest tingituna muld kaotab palju taime kasvu edendavaid omadusi. Alaline kõblimine hoiab mulla pealispinna kobeda, mille tõttu muld saab õhustatud ja bakterite tegevus elustatud ning pealmine kobe kiht ei lase mullast aurata üleliia niiskust. Bakterite ja niiskuse soodsal mõjul saavad paljud toitained mullas lahustatud ja taimedele kättesaadavaks tehtud. Seega kõblimine tõstab mullas taimekasvu edendavaid tegureid. 5) Umbrohu keskel kasvavad kultuurtaim on õrn ja kindluseta. Pärast umbrohu kitkumist langeb õrn kultuurtaim äkki suure valguse kätte. Sel juhul mõjub tugev valgus halvasti, kuna õrn taim on sellega harjumatu. Järsud kasvutingimuste muutmised ei ole kunagi taimede kasulikud. Alaliselt valguse külluses kasvanud taim on tugev ja vastupidav.

Lõpuks peab teadma, et tunduvalt mõjub ka kaudsel teel umbrohu vastu võitlemine. Suurem osa aia-umbrohte levivad seemnete abil. Ei tule unustada ühtegi abinõu, mis aitab vähendada kuidagi umbrohu seemnete levikut. Umbrohol ei tohi lasta kasvada kunagi nii vanaks, et ta seeme valmib, olgu see siis kultuurides, kultuuride vahelisel vabal maa-alal, kõnniteedel või komposti hunnikutel. Hiljemalt õitseaial tuleb umbrohi igalt poolt ära niita. Niitmist tuleb suve jooksul korrata.

E. J.

Kui meil tekkivad mitmesugused kutsed ja seisused, siis on selle aluseks maa — talupoeg. Kui ladvad kasvavad kõrgele, kasvavad oksad laiali, siis on see võimalik vaid tugeva juurekava tõttu. Tahame, et meil oleks tugevad juured, siis on meil selle aluseks, lähemaks eesmärgiks — kultuuriline talupoeg. Kultuuriline talupoeg — maaharija, kes tunneb ja valitseb loodusjõude, kes tunneb majanduselu ja oskab end selle järgi korraldada — on meie maanoorte liikumise lähem ülesanne ja lähem eesmärk.

J. Hünerson.

Kaks maailma.

Kahte erinevat maailma- ja ellusuhtumist, või pigemini — kahe põhjalikult lahkumineva ellusuhtumise kokkupõrkamist käsitleb August Mälk oma möödunud aastal ilmunud romaanis „Õitsev meri“. Üks on rannakaluri pingutus- ja ohtuderikas elu ja ühekülgssusse kalduv mõtete maailm, teine — sisemaa talupoja elu, mis rajatud pidevale töörühmamisele ja kaugema tuleviku väljavaadetele.

Rannakaluri elu ja tulevik on rajatud tujukale Läänemerele. Kui on meri helde, siis jätkub sissetulekuid kalapüügist ja leivamured põgenevad kaugemale. Kui meri aga muutub tujukaks, siis „kaob merest kala“ ja leib lõpeb majast otsa juba südatalvel. Kuid sageli ei piirdu mere tujukus ainult kalasaagiga, vaid nii mõnigi kord viib murdlainete tormitants endaga ulgumerele kaasa kaluri tähtsamad töövahendid — püünesed, ja pole sugugi harukordsed juhtumid, kus kalur jätab valgeharjalistesse laintesse ka oma elu.

Samal määral kui töötingimused — erinevad põhjalikult ka rannakaluri ja sisemaa talupoja tööpinge ja mõtetemaailm. Kaluril, „kui on sõudmist, siis hinge-hinna eest, ja kui istumine, siis terved päevad, ning ükski töö pole seetõttu veel käest põgenenud ega jäänud liialt jalusse (lk. 228)“. Kuid sisemaa talupoja töötingimused on teistsugused, sest „igal karil oma kohin“. Sisemaa põllumehe töö — see on „ühtlane rutamine — ühe töö juurest teise juurde. Poole jõuga, kuid see-eest alati. Ja kumb on parem, eks seda märka, kui oldud ja elatud“ — mõtleb romaani peategelane — kaluri poeg Turja Hannes (lk. 229), kes tulles koduväiks sisemaa talumehele, püüab koduneda uue elukutsega.

Lahkuminevate elutingimuste tõttu on lahkuminev ka saare rannakaluri ja sisemaa talupoja ellusuhtumine. Rannakalur elab muretumalt, elab rohkem tänapäevale. Tulev homme ja elu kaugemas tulevikus ei tee talle palju muret. Sellepärast on rannakalurite hulgas palju neid, kes ei kogu ega korja ega tunne muret homse päeva eest. Kuid sisemaa talupoeg-põllumees ehitab kogu oma elu tulevikule. Ta ei mõtle niipalju seliast, kuidas ise paremini elada, vaid „muretseb ja mõtleb, kuidas oma vaevast sigitada teisele põlvele tulu, kuidas soetada elukorda, mis jõuab õitsele vahest järelpõlvede ajal (lk. 230)“.

„Mererannas on see teisiti. Mis uus püünis — see pannakse kohe mere hoolde tooma kalu. Ja neist ei saa panna midagi soola tulevale põlvele (lk. 231)“. Selle kahe erineva ellusuhtumise kokkupõrget käsitleb A. Mälk oma romaanis huvitava selgusega.

Romaani peategelase Turja Hannese sünnikohaks on kehv kaluri küla. Tema isa — vana heasüdamline Turja Laas on tüübiline rannakalur. Nagu suur osa teistestki rannakalureist, on ka Turja Laas veetnud oma paremad noorus- ja meheaastad ulgumere laevadel, tulles kodusaarele vaid siis, kui vanaduse sammuraskus ennast tunda andis. Temast kõneldakse, et kui ta aasta kolmekümne eest tuli tagasi maailmameredelt, siis „vedanud ta oma ainukese raha — vana vene viiekopikalise nagu ketikoera enda järel üle läve ja — see olnudki kõik (lk. 16)“. See ise-

loomustab kogu selle kaluritekülä ellusuhtumist, ja see õhkkond ümbritses ka Turja Hannest maast madalast peale.

Selle külä noorsugu uneles vaid maailma kaugemaist paikadest. Seda tegid need, kes käisid linnas keskkoolis, kui ka need, kes juba varakult võtsid pihku kalapaadi aerud, et toetada oma vanemate rasket võitlust igapäevase leivapalukese eest.

„Isad äratasid noortes hingedes kireva sädeluse võõrastest piltidest. Siniseis kaleviülilikkondades kojutulejad jagasid lõhnavat „Dobbelmanni“ kalurite suurtesse kasepahast piipudesse ja vestsid lugusid, mis vedasid kasvava põlve kujutlused ainsale elurajale (lk. 12)“. Ja see „ainus elurada“ oli laevasõit maailmameredel, milleks kulutati oma paremad noorpõlve- ja meheaastad. Sellepärast alustasidki selle Saaremaa rannakülä meesnoored oma meresõitu ranna-kaljasega. Sealt jätkus teenistus kaugesõidu laevadel ja nõnda — aste-astmeliselt, kuni soontesse koguv vanaduseväsimus andis märku koju pöördumiseks.

Ka Turja Hannes oli randlane ihu ja hingega. Samuti nagu igal sündinud randlasel, oli ka temal esimene pilk — nii hommikul uksest väljudes kui õhtul magama minnes — suunatud merele, sest madal rannaäärne vesi polnud mitte ainult tema lapsepõlve mängumuruks, vaid meri oli tema veenete järgi ka ainsaks tõeliseks tööväljaks mehele. Millepoolest aga Turja Hannes teistest omaealistest randlastest erines, oli suhtumine merele kui tööväljale. Teda valitsevaks unistuseks polnud mitte sõit maailmameredel, vaid tema unistas sellest, kuidas kodurannas saaks paremini püüda ja turustada kalu (lk. 76). „Mootorpaat, süvavõrgud ja kollane maja mere kaldal“ — see oli tema suurunistuseks. Seega moodustas Turja Hannese isik omalt vaimulaadilt ja ellusuhtumiselt teatud ülemineku astme rannakaluritüübi ja sisemaa talupoja vahel, nagu neid viimastel aastatel arutihti võib kohata meie saarte ranna külades.

Olles tööarmastaja, visa ja järjekindel — omab Turja Hannes palju eeldusi paigalpäisivaks elukutseks. Kui ta peale sundaja teenimist, asub kaitsevääst vabanemisel koduväiks jõuka, nisumaade talupidajale, siis tundub, et sellest karutugevusega rannapoisist võiks saada isegi hea põllumees (lk. 281). Ehkki põlluharija kutsetöö pole tema arvates nii mehine kui meremehe oma — on see kauge mõte, et talupidaja järeltulejad pärivad ükskord täiskorras talu — Hannese arvates siiski sama tähtis, „kui laeva tee, kes hoiab oma nina üle silmapiirita legendiku kauge sihi poole (lk. 281)“.

Kuid on siiski midagi, mis ei luba Hannesel klammerduda põllumehe elukutse külge. Ja see midagi on verehää. Verehää ja sünnipärane rannakaluri maailmasuhtumine on põhjuseks, mis teeb talle raskeks kooselu oma noore naise ja selle vanematega. Ta ei suuda koduneda ümbuskonnas, kus pead aknast välja pistes või õue astudes ei kuule merekohinat (lk. 243). Ja piisab vaid juhuslikust kojusõidust ja mineviku mälestuste ärkamisest, et veenduda — „iga kala jaoks peab olema oma püüsi ja iga mehe jaoks oma elu“ ning — et ta senised jäljed on hoopis halvasti astunud ja sihid valesti seatud (lk. 256 ja 318). Kodurannikule ta ei pöörduva Turja Hannese lõplikuks tõeks jääb, et meri on „alati õige“.

rannamehele, olgu vaikuses või vihas.“ Milleks siis joosta eemale, otsima tea-mida (lk. 330)!...

Seega tõendab autor oma romaani sündmustikuga, et rannakalurist ei saa head põllumeest, sest tema mõtetemaailm ja ellusuhtumine ei suuda kohaneda sisemaa talumehe töökspidamistega ja ellusuhtumisega. Järeldus — iga mees jäägu truuks oma elukutsele.

Mis selles raamatus väljatõstmist väärrib, on see lihtsajooneline selgus ja tundesoojus, millega autor on joonistanud oma kaluritüübid. On omaette huvitavad — need vähesõnalised, karmid mehed. Nad oskavad varjata oma sisetundeid. Isegi kodurannalt lahkuvale vennale viipab vend vaid sõbralikult käega, andmata kätt, „sest meeste kõned ja meeste teod olid asjad selletagi (lk. 26).“

Oma kurbust ei väljenda vana kalur ainsagi sõnaga, vahtides vaid tundide pikkuselt sõnatult merele, kui on tulnud läbi elada mõnda suuremat kaotust (lk. 27, 212, 213). Kuid samal ajal on endast mõistetav, et kui inimene on surmahädas — olgu tormisel merel või kuival maal, siis tuleb talle rutata appi, kuigi sellejuures tuleb kaalule panna oma elu (lk. 126.) Liigutavamaid lehekülgi raamatus on, kui vana kalur jätab sõnatus kurbuses jumalaga oma elukaaslasega, kellega aastakümnete jooksul on ühiselt kantud kõik rõõmud ja vaevad (lk. 127, 128).

Kokkuvõttes — A. Mälk oma romaaniga „Õitsev meri“ on annud huvitava läbilõike rannakalurite elust, luues sama suurejoonelise elupildi rannakaluri tüüpidest, kui A. H. Tamm saare oma „Tõe ja õigusega“ sisemaa talupojast. Mälgu romaan on küll kitsapiirilisem Tamm saare omast ja nõrgemalt on valgustatud ka tegelaste hingeelu, kuid selle eest omab Mälgu raamat suurema tiheduse ja tema tegelastüübid on tunduvalt positiivsemad Tamm saare omadest.

J. Vg.

Üle Lõuna-Virumaa ulguväljade.

Mu matta lõppsihiks oli seetõttu M u s t w e e. — Vähe nõudlikum rändur, lähtudes R a t e raudteejaamast, oleks lubanud end omnibusse talutada S i m u n a kaudu maanteel kuni P a a s w e r r e ning P u n a s o o l t edasi rongiga M u s t w e e s s e. Mulle aga meeldis jääda maastiku ligi kogu teel, milleks mattajin tee suurema aja jalgil.

Matt algas metfateil üle kodufingustiku, läbi ilusa R o m m e j ä r w e d e sa-gara, päitefetõufu poole. Siin on veel tuntud alad: siin on wennaafed järved, millest laulnud ju lapsejuur, sinipõhjalised. wahel fingustiku fassil ja mände. Waata, ju langeb nõmmekaskedelt kollaseid lehti..

Soola, Hirla, Awanduse: kas nii mõõdufid külad ja asulad? Kas nõnda, kuid mitte nagu tuul, puutumatumalt; nad kirjutasid meeleolufid siidamesse. Kord wil.

gahtub nende lähiduse wärwes ja hõngus ofate muretut lapsepõlwe, taas ilmub nende kauguse sinises elenduses armja sõbra fuju. Maastik kõneleb matfuriga, jutustawad tuuled. Siis poetub päewilt laaste me siidamesse...

A w a n d u s e l hilislõunal. Rajatufin hetkels murule mõija rohtaias. Siigens deis on rammestaw wäimuis: hea on nüüd puhata. Siin fustil fulen ka päewaste, wõi eht pisut edasi weel, funa õhtuse aega. Nuis oleks jõuda päitefeloofanguks Kellaawerele, kuid ei tea, mis arwa. wad fellest mu jalatallad: neile algab ju täna kolmas kilomeetri fümme.

S i m u n a. See on firif faleda, meeldiva torniga, ja alewikuga firifu lähiduses. Ei tea, fuis weerewad tunnif ruttu nagu unil Su faabub õhtu, warjub weni-

Ema silm.

*Kui astumiseks jõuetu veel jalg
Ja tundmata veel oli ilm,
Siis valvamas mind oli silm —
See päike, mille taevaks ema palg.*

*Ma elus näinud palju ilusat
Ei seda kiita jõua keel,
Kuid kõigest ilusam on veel
Mu ema silm — ta'st pole kallimat.*

V. K.

ivad pikaks. Taham wälja nüüd alewitust, taham alla lageda taewa, luhu paistata päikese loojang ja läänetaare kolletum eha. Suundun maanteele, jõuan kingule: siin langevad jüdamelt kõiit soowid... Ohju, õhtu heliseb wäljul, karjad tõttawad toju... Ästun põlluweerele, peidan end kollaste ruffiwihude kuhitasse, pea panen parmale ja uinun matfuri erebasse unne.

Waratoibul uuel hommikul alan matfa Kellawerele, sinna kõrgele kingule arival wäljal, mille tipule püstitatud triangulatsioonipunkt. Weedan selle 22 m. kõrgusel waatluslawal ju teist hõnamitutundi saati päikese tõusu. On mingi imeline küllus jüdamel, ei mahu taas endasse. Tõuseksin weelgi, tõuseksin üle waatluslawal, üle tähise torni tipul, üle pilwede, üle soowide...

Unustamata ilusad on siin need waatepildid alguwäljalt. Sõsel tekkis madaludu. ta jõbana laiub üle asulata mäelal, üle horisondi metsadewõõ. Päike peegeldub selles, mingis imelises, roosalt helenduwast muinasjuttude meres.

Algab ju kolmas päewatund. Mu jalgees wäljade kirjul lõwendil asteldawad inimeselapsed. Seal küllwad mees: wäite ta näib nagu mängiw kääbus, loopiw kol. lafeti ruffiteri mustale mullafamarale. Kuski künnab teegi, kuski sõidawad waikrth, imelisel wäite ja lähidane näib siin maadim. Lündub, nagu oleksin lapsena kui hiiglasena ladunud maale kirjuid põllu. lehti, aetamud kandilisi majakasikke ja pannud asteldama nende sagarasse püüfesi inimeselapsi nagu nufufesi murule.

Päike kerkib ja wõirgub tuulehõng, taan-

dub udu madalikele. Juba paistab kaugel lõunataarel E m u m ä e kirju nõlv. Metsade süleluses wäitejed udulaidud näiwad nüüd järwedenä. Mu jügamal metsatohal lenbleb üffit furgede paar, häälitfedeš furtwakt. Kuski rafjahtus relwapauf imelikult kaitfudes nagu fuures, fuures kastis.

Lästun alla waatluslawalt, juundun pärimäge tagasi maanteele, kus jatkub matf Paaswere fuunas. Weel on kastet rohukattel, siin wiipab taas jalatald mulda ja maad. On fuur jälle iga põllu. lehele, on awar iga kastite-maja, luhu koonduwad pere elufooned.

Wõõdub rida küllasid ja afundusi. Maapind on weerjas wafatul paremale, laineline kiitumisfuunas. Maanteepael tõuseb ja langeb. Silmaring on nagu laineline ulguteff, mille ürgne wõirwendus on hetfeliselt tardunud igawesse waiufasse. Wäljad ja wäljad, pole teeweerel ainuiffi metsasalka. Need algawad kaugemal paremal pool teed, kuna tee fuunas wafatul röö. bitti maanteega wenib põldude, kingustifude ahel.

Wõimne kõrgem maanteekõngas. Tee weerel kastwab üffit mänd, milline wõit. luses tuulstega omandanud imeliku lõhutud kirju. Küüwst ta näib olewat ju wõrdle. miffi wana. Piinka jalal mabalal palistab maanteed M õ o küla. Taamal tõuseb taas maapind. Weel on wälju teesfuunas eel, kuid need ei ulatu enam filmapiirini. Umbes kuue kilomeetri kaugusel haarab hori. sonti metsade ahelilt. Sinna juundun läbi teispäewa, möõda kuuma maanteekõngas; jealt algawad Paaswere, Mutafuufe met. jad. Roosi Hallimäe.

Isamaa armastus kasvab noortes tugevaks oma kodu armastusest.

K. Liidak.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Maanoorte organiseerimisküsimusi.

Vähesel arvul leidub praegu noori maal, kes ei ole ühel või teisel viisil organiseeritud. Organisatsiooni tüüpidesse kuuluvuse poolest on kahtlemata esikohal maanoorte ringid, kuid ka mitmesuguste nimetustega üldhariduslikud koondised omavad liikmeteks palju noori. Paljudes kohtades on noored astunud mitme organisatsiooni liikmeks ja seda just oma huvi sunnil, kuna tihtipeale maanoorte ringid tegelevad väga suurel määral ainult omal erialal ja käsitlevad hoopis vähe üldsisulisi küsimusi. Nii või teisiti — maanoor ei ole enam üksipäini, vaid tema osatähtsuse protsent mitmesugustes organisatsioonides on viimasel ajal märgatavalt tõusnud.

Aga organiseerimise küsimus ei ole siiski mitte üksikühe asi. On vajaline, et see võimalikult praktiliselt lahendatakse.

Mõnel pool on maanoorte ringid tahtnud tõmmata teravat vahet enese ja naaberorg-ide vahel ning oma liikmetele soovitanud mitte astuda mõne teise koondise liikmeks. Selle põhjuseks on arvatavasti küll olnud nooruslik protestivaim teiste vastu ja ülearu energilise tegevuse kavatus, millega arvatakse ületada võivat ka omal jõul naaberseltside seniseid saavutusi.

Siinjuures on aga paljudel juhtudel satunud karile ning tagajärjeks olnud intriigid rohenemine nii üksikute isikute kui ka nende taga seisvate organisatsioonide vahel. Sest eraldada-tahtmises näevad vanemad tegelased noorte üsapäisalist otsustamist ja n. ö. sarvede mahajooksmise ajajärku. Nii ongi hõõrumistele alus pändud ja edaspidi kulutatakse palju aega pisisjadest võrsunud tülide lahendamisele selle asemel, et anduda üheskoos sisukale tegevusele.

Nii osutub vajalikeks, et maanoorte ringide ja naaberorganisatsioonide vahel valitseks leplik vaim ning et liikmeid ei tuleks just takistada astumast mõnda teise koondisse, kui isik ise leiab selle oma huvidele vastavaks. On tõsi-asi, et tänapäeva maa seltsielu on liialt üle külvatud ja killustatud seltside rühkusega, mispärast igale enam liikmeid ei jätkugi, vaid kus tihtipeale ilutsevad suurte tähtedega ainult juhatusliikmete nimed. Ka on mõnel pool välja kujune-

nud nn elukutseliste seltskonnatege-
laste kaader, kes kümnele poole end on lasknud asjameesteks valida, lootes nõnda luua oreooli oma nimele. Loomulik sarnasel puhul, et nende juhtida olevad seltsid kannatavad korralageduse all, ega suuda ükski olla vajalisel kõrgusel töö tulemustelt.

Noortel tuleks niisuguselt juhitavatest seltsidest küll eemale hoiduda, sest need ei anna mingisugust lisamaterjali areneva noore vaimuilmale. Peetakse vajalikeks peale oma koondise astuda veel mõnda teise seltsi, siis tuleks küll toimida siin ettevaatlikult. Kuulumine kahte organisatsiooni peaks olema juba maksimaalne, eriti just selles mõttes, kui tahetakse organisatsioonis ka midagi korda saata ja ei soovita leppida ainult liikmekaardi lunastamisega.

Et aga vältida maanoore kuulumist mitmesse organisatsiooni, selleks osutub maanoorte ringidel vajalikeks — teostada suurema tähelepanuga oma talvine töökava, korraldades kursusi, referaat- ja vaidlusõhtuid ning sisustada oma tegevust mitmekesisemate huvialadega. Seejuures tuleks enam rõhku panna ka kõneosavuse arendamisele, sest üha kiirenev elutempo kipub nendest kodanik-
kudest üleminema, kes küll omavad ilusaid ja olulisi mõtteid, kuid neid mitte teistele väljendada ei saa. Siin on noortel palju just enda juures harjutada ja katsetada, siis vajab ka ümbruskond nende abi rohkem. Näit. just koosolekute juhatamise alal. On ju palju sarnaseid juhuseid, kus 4—5 punktilise päevakorra läbi võtmisele kulutatakse pool päeva ning seda just koosoleku juhatuse vilumatuse tõttu, kes ei saa ega saagi ühelt punktilt järgmisele. Ka siin saagu noored oma esinemisoskuse ja vilumuse tõttu päästjaks, siis tullakse jälle meeleldi ning suuremal arvul koosolekutele, sest igavuse kannatuse proovid on siis lõppenud.

Need maanoorte ringid, kellel on suhted naaberseltsidega ühel või teisel põhjusel sassi läinud, peaks võtma reviderimisele oma sassiläinud vahekorrad. Kui juba vanemad koondised tihtipeale on väga osavad intrigeerima, siis ärgu lasku noored end sellest tõvest nakatada. Sest tülide rohkus on pöördvõrdeline tegevusviljakusega.

O. Mitt.

Töö maanoorteringis olgu mitmekülgne.

Ühes „Maanoorte“ numbris (nr. 2 — 1935. a.) avaldab hra Oskar Kolk mõtteid küsimuse üle, milline peab olema maanoortering. Kirjutise autor ütleb alul, et see küsimus on saanud mõnelegi maanoorte liikumise juhile komistuskiviks. Peatub kahe mõtlemisviisi juures, millest üks näeb maanoorteringi ainult maatulunduslike ülesandeid taotleva organisatsioonina, kuna teise arvates maanoorte ring peab moodustama kõigekülgselt maakultuuri edendava ja arendava aluse. Lõpul hra O. K. tagasihoidlikult teeb otsuse esimese mõtlemisviisi kasuks.

Ma ei taha ega suudagi lgp. maanoorte tegelase arvamist ümber jükata, kui see ütleb, et maatulunduslikud ülesanded peavad noorteringis seisma esikohal. Kuid õieti ei talita see noorteujuht, kes ringi algusest peale annab ruumi ainult maatulunduslikele tegevusele. Noored, kes ringi koonduvad, on kodutalus nii kui nii suuremate või vähemate ülesannetega koormatud ja ühisel kokku tulles nad kindlasti soovivad ka vaheldust. On aga juhi arvates kõik, mis pole maatulundusega seoses, ülearune ja lubamatu, siis võib juhtuda, et suur osa liikmeid pettub tööst ringis ja lahkub. Järele jäävad ainult need, kelle huvi maatulunduslike ettevõtete vastu

on tõesti suur. Kuid neid pole alati palju. Ja sütitavate sõnadega noorte meeli ümber muuta — ei anna igakord ka soovitud tagajärgi. Iga noorteujuhi esimeseks hüüdsõnaks olgu: kõik kohapealsed noored maanoorte ringi! See on läbiviidav vaid siis, kui suudetakse tabada kaasnoorte huvisid ja alata tööd sellega, millega saaks noori kõita ringi külge, et need sealt niipea ei lahkuku. On see saavutatud, alles siis võib alata järk-järgulist üleminekut soovitud suunas. Kuid ka siin peaks silmas peetama, et sel üleminekul ei kaldutaks liigselt ühekülgseks, eriti sel juhul kui maanoorte ring on ainuke kohapealne noorte koondis. Maanoorte ringi ideaaliks ärgu olgu ainult taluperemehe ja -perenaise väljakujundamine, vaid ring peaks olema ühtlasi kohaks, kust tuleksid noored ja teovõimsad seltskonnategelased. Seepärast ei tohiks olla õigustatud vaade, nagu peaks töö maanoorteringis piirduma ainult maatulunduslike ülesannetega. Maanoorte ring vastab oma eesmärgile siis, kui ta suudab tabada võimalikult suurema hulga noorte huvisid ja neid arendada mitmekülgselt — see on tublikeks maaharijateks ja maaihiskonna liikmeteks.

H. Kruus.

Maanoorteringide tegevus.

Pärnumaa II maanoortepäev Vändras.

Käesoleval aastal 19. juulil korraldasid Pärnumaa organiseeritud maanoored oma järjekorralise suvapäeva Vändras. Pärnumaa maanoortel on kombeks suvapäevi pidada igal aastal ise kohas ning ainult maal — mõne tegevama maanoorte ringi asukohas. Mõeldumud aastal oli esimene sarnane meeleolurikas suvapäev Saardes ning tuleval aastal on kavatsus seda korraldada Selistes, ühel ajal meie kõige vanema maanoorteringi — Seliste Noorte Põllumajandusklubi — 10. aastase juubeliga.

Tänavust suvapäeva ähvardas nurja ajada nädala lõpul tekkinud vihmased ilmad. Pühapäevaks, 19. juuliks kujunes aga ilm üle otustse ilusaks. Kella kümneks kogunesid üle maakonna au-

to bussidel, jalgratastel ning ümbruskonnast ka jalgsi üle 250 organiseeritud maanoore gümnaasiumi õuele. Autobussidel saabus noori Jaagupist, Selistest, Engest, Suigust, Arest, Saardest, Lepplaanest jne.

Kohale jõudes sõlmiti uusi ning uuendati vanu tutvusi. Vesteldi omavahel noorte tööst ja tegevusest ning paljud vaatasisid ka Vändra kurtummade kooli asutaja E. Sokolovski ja kirjanik Lilli Suburgi monumenti.

Kui kõik kohale jõudnud — sõideti kuuel autobussil õppereisile ümbruskonna parimatesse taludesse.

Esimesena külastati Küla Andresoni talu. Nimetatud talu on keskmise suurusega krunt 107 Riiavaka-

maad, millest põllukarjamaad 65 R. v. Talus peetakse 19 karilooma, millest 8 lüpsilehma. Lüpsikarja keskmine aastane võirasvatoodang 187 kg., kusjuures piima rasvaprotsent 4,5.

Järgmisena külastati Madara Maridi ning Kurgja Rungi talu.

Kurgja talu suurus on 44 hektaari, millest põldu 20 hektaari. Talus peetakse 13 lüpsilehma ning kokku 27 veist. Karja keskmine võirasva kogus aastast on 155 kg., ning piima rasvaprotsent 4,5.

Peale talude külastamist, sõideti Carl Robert Jakobsoni hauale, kus esines sisuka kõnega Põllutöökoja maanoorte nõunik agr. Elmar Nugis.

Tagasi alevisse jõudes järgnes võrkpallivõistlus.

Võrkpallivõistluses esimesele kohale

tulid Rannametsa noored, võites lõppmängus suigulasi 2:1.

Vahekohtunikuna esines konsulent Karupää.

Õhtul oli kohaliku gümnaasiumi ruumes maanoorte tegelaste poolt ettekantava eeskavaga peoõhtu, täiskilutud saalile.

Enne ettekandeid esines päevakohase peokõnega Aug. Murd. Kõnele järgnesid Rannametsa noorte hästi õpitud ja meeldivad rahvatantsud. Uudis- ja sobiva palaga esinesid Väandra Põllumeeste Seltsi Säästla osak. noored, kandes ette kõnekoorina Gustav Suitsu „Äikese“. Ettekanne ühes vastava valgustuseffektidega õnnestus hästi.

Pärnumaa maanoorte päev õnnestus eeskujulikult ja kodutaludesse igapäevasele tööle ruttavad noored viisid sealt kaasa üleva töömeeleolu ja edasipüüu tahte.

Tartumaa maanoored teotsevad viljakalt.

Pühapäeval, 14. juunil Tartumaa Maanoorte päeval korraldatud võistlustel tulid auhinna:

Lüpsivõistlusel sai I auhinna Ella Mooses — Kodijärve N. Maatul. Klubi, II auhinna tulid Endla Reinhold — Kärevere M. Ringist ja Adele Öun — ÜENÜ Voldi osakonnast.

Veiste hindamisel tulid II auhinna J. Kukk — Kodijärve N. M. Kl., H. Sõra — Kärevere M. Ringist ja J. Peets — ÜENÜ Voldi osakonnast. III auhinna sai L. Pastak — Kodijärve N. Maatul. Klubi.

Kõnevõistlusel sai I auhinna H. Kruus, Kärevere Maanooringist. Ergutusauhinna osaliseks said J. Kukk ja L. Pastak mõlemad Kodijärve Maatulundusklubist.

Samal päeval Kukulinnas peetud Tartumaa maanoorte kongressil selgus, et ringide arv Tartumaal on tubli

kasvanud. Töö ringides on mitmekesine. Suur osa liikmeid tegeleb juurvilja ja keeduvilja kasvatusena. Vanematest liikmetest mitmed tegelesid linnukasvatusega, kodujänesekasvatusega, kodukäsitööga jne.

Korraldati väetuse ja sortide võrdluskatseid. Talvel peeti kõne- ja töökoosolekuid, huviõhtuid, pidusid jne. Suvel käidi õppereisudel ja huvimatkaudel nii palju, kui tööülesannetest aega üle jäi.

Kihelkondlik koondis — Kodavere Alatskivi Maanoorte Ühendus — andis välja oma ajakirja „Edu“. Tartumaa Maanoorte Ühendusse kuuluvad ringid võtavad osa ka Tartu näitusest, kui korraldatakse noorte osakond.

Tartumaa Maanoorte Ühenduse juhatuse teotsevad: H. Audru, O. Kermas, H. Kruus, P. Lambing, H. Rips, K. Järviste ja K. Pruuli.

Eesti maakultuurikandjad edelas.

Sõrve poolsaar on Eesti edelapoolsem osa. Pikk, kitsas liiva- ja kruusaseljandik paiguti põllumajanduslikult täiesti võimatu maa Liivi lahe ja Läänemere vahel on nagu loodud „rändlindude“ jaoks, sest enamik „sõrulasi“ on sunnitud omale leiba teenima kaugegemalt. Sõrulastele, noortele mehepoegadele, on ahvatlejaks lai ulgumeri,

kauged rannad ja maad, kus nad ka oma nooruse mööda saavad. Kuid vanas eas tuntuks võitmatut igatsust kodusaare järgi ja tavaliselt tuuakse sõrulase põrm ikka kodumulda puhkama, kui merelained neid pole matnud meresügavustesse. Sõrve poolsaarel teostati hiljuti maanooringide võrk. Juba varem töötavatele Anseküla,

Lõopõllu ja Kaavi maanoorteringidele tekkisid poolsaare tippu paar nooremat venda: Sõrve ja Ranna maanoorteringid. Ringide asutamisel võeti omaks põhimõte, et sõrulased tahavad hakata ka oma kodusid ja koduümbrust kaunistama.

Uute maanoorteringide tegevuskavasid koostades, võeti tegevuskavaspeale põllu- ja kodumajanduse kaalanduse ja mereasjanduse tööala, sest suure osa oma leivast püüavad sõrulased merest. Mere- ja kalaasjandusega tegelemises on Eesti rannanoortel suur tegevusväli ees.

Varem töötavast maanoorteringidest on olnud Lõopõllu maanoortering üks paremaid Saaremaal. Möödunud tegevusaastal töötasid põllumajanduslike töö ettevõtetega kõik 16 ringi liiget, lõpetades 33 töötetvõtet, mis on Saaremaa ringidest kõrgeim saavutus.

Aianduse õpiring on pidanud 13 koosolekut, millest kõik liikmed on pidevalt osa võtnud. Õpiringi tööd hindas Eesti Haridusliit II auhinnaga. Saaremaa maakondliikudel näitustel Kõlja-

las ja Kihelkonnal on Lõopõllu maanoortering saanud kaks aastat järjest I auhinna ringi koguväljapanekute eest. Möödunud aastal omas Lõopõllu maanoorte ringivanem P. Mägi tshilli salp. Põllum. Büroo poolt korraldatud kapsakasvatuse võistlusel II auhinna ja teise koha üle riigi. Lõopõllu ring on Sõrves ainus, kus kõik liikmed suure innuga maatulundusliikust tööst osa võtavad.

Anseküla ja Kaavi maanoorteringides on esikohal vaimsete alade viljelemine, nagu näidendite lavastamine, rahvatantsud, muusikaettekanded jne. Kaavi ringil on hinged Roosilõunapuul — Saaremaa lüpsimeister ja ringiliikmed A. Rei ja V. Punn.

Anseküla maanoorteringil oli tänavu elav nooremate liigete juurdetulek. Nii astus Anseküla maanoorteringi aastapeakoosolekul liikmeks 18 noort. Waatamata sellele, et suur osa siinseid noori on n.ö. „rändlinnud“, kes kevade tulekul lendavad tööd otsima, mujalt, on siiski maanoorte tegevus õige elav.

Uusi maanoorteringe.

Põllutöökojas on registreeritud uute maanoorteringidena:

Lüganuse maanoortering

kutsuti ellu 14. mail s. a. Virumaal, Erra vallas, kohaliku täienduskooli juurde. Ringil on 26. liiget, neist tütarlapsi — 11, poisse — 15. Ringivanemaks on täienduskooli juhataja A. Veevo. Juhatusse kuuluvad: M. Mäe, J. Kangro, L. Jalasto, E. Isküll ja L. Aps.

Palvere maanoortering

alustas tegevust Harjumaal, Ravila vallas, Ravila Perenaiste Seltsi noorte osakonnana. Ring asutati 3. mail 1936. Tegevuse alul oli ringil 21 liiget. Ringivanemaks on õpetaja Joh. Kadakas. Juhatusse kuuluvad: Eino Pöldroos, Bruno Ohu ja Meta Ummus.

Teenuse maanoortering

teotseb Läänemaal, Luiste vallas, Teenuse Maanaiste Seltsi juures. Ring

asutati 9. mail s. a. Ringivanemaks on Alice Lüllmann, juhatuses: E. Riimann, E. Saumann, E. Kleberg, L. Grupp ja V. Limberg.

Kõnnu maanoortering

kutsuti ellu 10. mail s. a. Tartumaal, Torma vallas, ÜENÜ Kõnnu-Nõmme osakonna juures. Ringivanemaks on Arnold Jõgiste, juhatuses: Valter Säälik, Salme Vask ja Evald Simson.

Imavere maanoortering.

alustas tegevust 12. mail Viljandimaal, Imavere vallas, Imavere algkooli juures. Ringivanemaks on õpetaja Hilda Audru, juhatuses: E. Kuusk, H. Erm ja I. Pöder.

Tuhala maanoortering

asutati 29. aprillil s. a. Harjumaal, Tuhala vallas, Isamaaliidu Tuhala osakonnana juures. Ringivanemaks on algkooli juhataja Joh. Kalmus. Juhatusse kuuluvad: K. Sepik, A. Penkson ja E. Liikvart.